

JUSTIITSMINISTEERIUM

Kaimo Rappo
BJORK LEGAL
kr@bjork.legal

Teie 13.05.2024

Meie 11.06.2024

nr 15-1/4162-2

Vastus selgitustaotlusele

Lugupeetud Kaimo Rappo

Pöördusite Justiitsministeeriumi poole küsimusega, kas kohtutäituritel on pangakonto arestimisel kohustus rakendada elatusmiinimumi automaatselt või peab iga võlgnik seda TMS-i järgi ise taotlema. Vastuseks Teie kirjale selgitame alljärgnevat.

Sissetuleku arestimist täitemenetluses reguleerib TMS § 130 jj. Sissetuleku arestimisele kehtivad piirangud, mille põhiline eesmärk on tagada võlgnikule täitemenetluse tingimustes tema enda ja tema ülalpeetavate äraelamiseks minimaalselt vajalikud vahendid. Piiranguid on kahte liiki: lihtsalt võlgnikule kasutamiseks jääv mittearestitav osa (TMS § 132) ja nn sotsiaaltoetused (TMS § 131). Arestimise üldreegel on sätestatud TMS § 132 lg-s 1, mille kohaselt peab võlgnikule igas kuus kätte jääma miinimumpalk (2024. a 820 eurot). Samas on sellele põhimõttele loodud rida erandeid. Näiteks näeb TMS § 132 lg 1² ette, et kui sissenõude pööramine võlgniku muule varale ei ole viinud või eeldatavalt ei vii nõude täielikule rahuldamisele, võib sõltumata võlgniku suhtes läbiviidavate täitemenetluste arvust arestida ühes kuus kuni 20% sissetulekust, mis ei ole suurem kui TMS § 132 lg-s 1 nimetatud sissetulek, millest on maha arvatud Statistikaameti poolt avaldatud arvestuslik elatusmiinimum. Erandeid leiab ka kohtupraktikast. Eeltoodu tähendab, et miinimumpalga suurune arestivaba miinimum ei ole võlgnikule alati garanteeritud ning täpne arestivaba summa sõltub võlgniku sissetulekute suurusest, allikast, otstarbest, ülalpeetavate olemasolust jmt.

TMS § 133 lg 1 kohaselt märgib kohtutäitur sissetuleku arestimisaktis, et arestimisele ei kuulu igakuiselt summa, mis vastab ühe kuupalga alammäärale, ning märgib talle teadaolevate andmete põhjal võlgniku ülalpeetavate kohta arestimisele mittekuuluvat summat. Sama põhimõtte laieneb ka võlgniku pangakontole laekuva sissetuleku arestimisele. Kohtupraktikas on selgitatud, et võlgnikule ja ka tema ülalpeetavatele tuleb tagada miinimumkaitse ning eluks elementaarselt vajalik (mh toit, küte jne) või selle ostmiseks vajalik raha nii olukorras, kus ta saab TMS § 130 jj kohast sissetulekut, kui ka olukorras, kus talle laekuvad üksnes muud (ühekordsed) summad (vt Riigikohtu lahend 2-16-12972, p 23). Seejuures peab igal juhul arvestama võlgniku ülalpeetavatega, kelle kohta saab kohtutäitur koguda andmeid rahvastikuregistrist ka omal algatusel.

Palga alammäära suurune summa (ülalpeetavate korral lisandub ka iga ülalpeetava kohta arvestatav mittearestitav summa) säilitatakse võlgnikule üks kord igas kuus. Selleks, et määrata konkreetne arestimisele kuuluv summa kuus, tuleb kohtutäituril välja selgitada kõik võlgniku sissetulekud selles kuus kokku. Võlgniku sissetulekust lähtuvalt otsustab kohtutäitur, kui suur summa sissetulekust kuulub arestimisele, tagades võlgnikule seaduse kohaselt mittearestitav miinimum.

Samas tuleb arvestada, et kohtutäituril puuduvad täitemenetluse alustamisel andmed võlgniku sissetulekute (sh selliste sissetulekute kohta, mida seadus ei luba arestida) ja muude laekumiste kohta pangakontol. See teave tuleb võlgnikul endal elatusmiinimumi võimaldamiseks õigeaegselt kohtutäiturile esitada. Seega peab ka võlgnik ise täitemenetluses aktiivne olema ning teavitama kohtutäiturit oma sissetulekutest (sh mittearestitavatest sissetulekutest), ülalpeetavatest ja millise pangakonto kaudu võlgnik soovib arestivaba summat kasutada.

Sissetuleku või pangakonto arestiga seotud probleemse olukorra lahendamiseks on seadusandja kehtestanud kindla käitumisjuhise. Kui kohtutäitur on arestinud võlgniku rahalised vahendid

arvestamata arestivaba summat, aresti ulatus on määratud ekslikult või kohtutäituri kontole on laekunud mittearestitav sissetulek, siis tuleb viivitamatult võtta ühendust kohtutäituri ja esitada avaldus arestimisele mittekuuluva sissetuleku vabastamiseks ja aresti muutmiseks (TMS § 133 lg 1). See, millises ulatuses kohtutäitur võlgniku pangakonto aresti alt vabastab, on kohtutäituri õiguslik otsustus, tuginedes talle edastatud andmetele. TMS §-des 131 ja 132 märgitud asjaolude ilmnemisel peab kohtutäitur arestimisakti viivitusest täiendama. Näiteks, kui võlgnik teavitab kohtutäiturit, et tema pangakontole laekub peretoetus või puudega inimese sotsiaaltoetus, tuleb kohtutäituri arestimisaktis märkida, et neid sissetulekuid ei arestita (TMS § 134 lg 1).

Kui võlgnik ei nõustu kohtutäituri otsusega sissetuleku või pangakonto arestiga seotud avaldusele, tuleb pöörduda kohtutäituri tegevusele hinnangu saamiseks kohtu poole. Selleks tuleb järgida TMS §-des 217 ja 218 sätestatud kohtutäituri otsuse või tegevuse vaidlustamise korda. Kohus analüüsib kaasusepõhiselt täitemenetluse sisulisi küsimusi ja annab hinnangu kohtutäituri tegevuse lubatavusele (sh sissetuleku arestimise küsimuses). Ühtlasi saab kohus ennistada isiku rikutud subjektiivseid õigusi.

Juhime ka tähelepanu, et Justiitsministeeriumi õiguslane selgitus ei tähenda seaduse ainuõige tõlgenduse kehtestamist ja see ei ole ühelegi inimesele täitmiseks kohustuslik. Justiitsministeeriumi pädevusse ei kuulu õigusvaidluste lahendamine, õigust mõistab Eesti Vabariigis üksnes kohus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Elin Uusväli
Nõunik